

XELİLÊ ÇAÇAN MURADOV

MEMÊ İLE EYŞÊ

TEVKARİ

haber - yorum - sanat gazetesi
rojnama agahdari-pikoli û çandi

Değerli okuyucular:

Her dilde sanat ve edebiyat çalışmaları yıllar yılı yoğunlaşarak sürüp gelmiş ve önemli aşamalara ulaşmıştır. Günümüzde sanat ve edebiyat etkinlikleri dünya halklarını hem birbirine tanıtmakta, hemde birbirlerinden etkilenmelerini sağlamaktadır. Özellikle iletişim araç ve gereçlerinin yetkinleşmesi, yazın ve çeviri kolaylıklarının elde edilmesi çeşitli halkların edebiyatlarının biri birleri tarafından bilinip algılanmasına geniş olanaklar sağladı. Bu arada halkların edebiyatı açılıp, saçılarak gelişkinliklerini arttırdılar..

Edebiyatın, sanatın insan ve toplum yaşamındaki etkinliği tartışılmaz.. Bunun içindir ki her toplum edebiyata ve sanata önem vermiş ve değerli sanatçılar yetiştirmiştir. bu na rağmen kurulu düzenler edebiyat ve sanatın var olana karşı çıkmasını engellemek için çabada harcamışlar ve bunu n sonucu olarak bir çok yerde sanat ve edebiyat çalışmalarını tüketeyip gerilemiş, sanatçı ve edebiyatçı büyük güçlükleri göğüslemek ve acılara katlanmak durumunda kalmıştır. Gelişimin, ilerlemenin ve aydınlık geleceğin düşmanlığını yapan siyasal yönetimler bu gelecekleri muştulayan sanatçı ve edebiyatçıları da yok etmek, sindirmek için çaba gösterirler. Ne varki onların tüm çabalarına karşın bu güne değin toplumsal gelişimin haberciliğini yapan, bunun oluşmasında etkinlik gösteren sanatçılar ve ürünleri topluma mal olarak yıllar, yüzyıllarca yaşama yoluna girmiştir.

Aydın ve eşit geleceğin savaşımına dal veren, onu muştulayan sanatçılar Türkiyede de yıllar, yıllarca mapuslar, işkenceler, tehditler, baskılar görmüş, yok edilmelerle karşı karşıya kalmışlardır. Ama buna karşın değerli sanat adamları yetişmiş ve yapıtları topluma mal olarak onların kültürel zenginliğini oluşturmuştur.

Türk edebiyata ilerici, devrimci ürünlerini yaratma aşama sına girmesine karşın Türkiyede Kürt halkının dili, edebiyatı ve kültürel zenginliği üzerine tümüyle ve en kaba biçimde yasaklar ve engeller konarak gelişmesi engellenmiştir? Kürtçe yazılı edebiyat örnekleri yasaklanmış, ufak tefek belitiler yok edilmiştir. Bu tarihsel olarak bir halka karşı işlenencürümlerin en büyüğüdür.

Türkiyede Kürt dili, edebiyatı, kültürel varlığı yadsınıp yok edilirken Sovyetler Birliğinde yaşamakta olan Kürt 'azınlık' topluluğu bu alanlarda kendi sayasal küçüklüğüyle ölçülemeyecek çabalarda bulunmuş, değerli derlemeler, araştırmalar ve diğer ürünler vermiştir. Bu gün Sovyet Kürt edebiyatı şiir ve roman dalında olduğu gibi sahne eserleri dalında da epey yol almıştır. Edebiyat çalışmaları haftada iki gün çıkan Riya Teze gazetesinde de yer almakta ve günlük yayın yapan Erivan radyosunun yayınlarında da sözlü olarak duyurulmakta ve radyo tiyatrosu biçiminde sergilenmektedir.

Bu çalışma ve gelişmeleri diğer Kürt'ler de ilgiyle izlemekte, onlardan yararlanmaktadır. Çalışmaların Kürtçenin Kurmanci lehçesiyle yapılmış olması özellikle Türkiye Kürdistanından ilginin daha çok olmasına neden olmaktadır. Son yıllarda Kürt işçi ve aydınlarının çeşitli Avrupa kentlerinde yaşamaya başlamasıyla yazılı Sovyet-Kürt edebiyatının ve diğer sanat çalışmalarının bilinmesi ve bunların yararlanılması olanakları da arttı "MEME U EYŞE" manzum türde bir yapıt. Hacminin küçüklüğüne karşın içeriği ve sanat değeri doyurucu ve zengin. Geçmiş Kürt toplumunu, onun yaşam biçimini, inanışları namus ve ahlak anlayışlarıyla birlikte veren bu çalışmanın Sovyetler Birliğinin dışındaki Kürtler kadar ilerici, devrici Türkiyeliler tarafından bilinmesi kuşkusuz yararlıdır. Bunu için öyküyü Türkçesiyle birlikte sunuyoruz. Ne varki manzum olarak yazılmış olan öykü Türkçede yalnızca konuyu vermekte ve sanatsal yanı yazıkki yansınamamaktadır. Çeviri yapılırken yalnızca konunun bilinmesi gereğinden hareket edilmiştir. Sovyet-Kürt yazılı edebiyatının şaheserlerinden biri olarak kabul edilen ve Erivan radyosu Kürtçe bölümü eski yönetmeni Xelilê Çaçan Muradov tarafından yazılan bu güzel öykünün sanata ilgi duyanlar ve ilericilerce değerlendirileceğine inanıyoruz. Ayrıca yıllar yılı Kürt sanat ve edebiyatının oluşup gelişmesinde emeği geçen ve geçen yıl ölen Xelilê Çaçan Muradov'un anısına saygı görevinin yerine getirilmesi anlamında gelmesi dileğini taşıyoruz.

Xwendevenên Hêja;

Ev poêma Kurdi, ku memosta Xelilê Çaçan Muradov nivisiye, hesab dibe sertaca litêretura Kurdên Soviêtistane.

Em vê poêma giranbuha bi tercîma wê ye Tirkî va tevayî dî-
dîn ku bila pêşveruyên Tirk û usa ji edebiyathizên wan der
heq vê poêmê da xwudan zanin bibe...

Ronahi ditina vê poemê bi tipên latîni ji bo me serfîrazi-
ye. Bila navê Xelilê Çaçan Muradov bi xebatên wi va tevayî
heta-hetayê bijî...

T E V K A R I

MEME İLE EYŞE

Etekleri duman içinde derenin
 Ve ulumasıdır aç kurdun
 Daha sonra kurşun sesleri geldi
 Kayalardan yansıyan sesler dereyi sardı
 Bu neşesler, ne bağırmalardır?
 Olmaya avcılar kurtları arıyor
 Olaki kaçaklar, yada soyguncular
 Sürüleri kuşatmış, bırakmak istemiyorlar
 Yoksa soyguncular köyü mü bastı?
 Oy, bu kötü bir iş, kötü bir olay...

Dağın o yakasında, tümseklerin yanında
 Kurşun sesleriyle her yan çınladı
 Yetişin, yetişin soyguncular sürüleri götürdü
 Dereye indi, uzaktaki kayalardan yansıdı
 Gökteki bulutlar gibi gürüldedi
 Bir çoban yukardan koşturup geldi
 Tüm gücüyle sesleniyordu
 Dövüşmüş, çatışmış, vuruşmuşlardı
 Ve çıplak giysiler süssüz kalmıştı
 Kıp-kızıl nar gibi olmuştu çoban
 Elinde kurşunsuz silahtı kalan
 O dağların yiğidi, korkusuz adam
 Kızgınlığından patlayacaktı
 Ve o tekvar tümseğe döndü
 Koyunları toplayıp, önüne geçti
 Hemen durup, hırsından titremeye başladı
 Ve Aslanlar gibi şöyle seslendi
 -Eğer yiğitseniz, aşiret çocukları
 Gelin görün ki yumruk gücüyle
 Kim kimin leşini yere seriyor
 Ben Memê nin babası Qereman'ım
 Ben hiç kimseden asla çekinmem
 Sürüye ses girdi, koyunlar kaynaştı
 Geberesiler bir birini çiğnedi
 Parça parça olup, bine bölündüler
 Ok yılanı gibi tüfek kurşunu
 Göğüsten girip, sağrıdan çıktılar
 Fırat nehri gibi kızıl kan aktı
 Dersinki Cudi dağı yıkılıp aşağı düştü
 Qeremanın sırtı kayaya düştü

MEME Ü EYŞE

Nav dumanêda binya geli
 Va gurê birçi dıke zukini
 Qasekê şunda dengê gullê hat
 Geli bu şırqın zınara nıvat
 Gelo çı denge, çı hare qare
 Dibe nêçirvan gura digere
 Dibe qaçaxın, yan dibe cerde
 Dora pez girtıye naxweze berde
 Yan dibe cerdê avite ser gund?
 O, şuxulê xırab, şuxulê ne rınd...
 Lı wi milê çiyê, lı hında zanga
 Bu qırçe qırça gullê bêrdanga
 Hewar, hey hewar cerdê pez bır, bır
 Deng kete geli, kete qeyêê dur
 Notili ewra kire xure-xur
 Şıvanek dahat jorda dıbezi
 Bı him zora xwe dıkire gazi
 Ketıbune stu, şer û temezi
 Ū bê rewş mabu kolozê tazi
 Şıvan sor bibu notla hınara
 Dest wida mabu şaşxana vala
 Ew egitê çiya, ew mêrxasê çiya
 Hêrsa wi dahat, vıra bibeçya
 Ū ew zıvırı, disa da hevraz
 Zu zü pez topkır, xwe da pêşya pez
 Cıda tevızı, hêrsa lerızı
 Ū mina şêra va kire gazi:
 -Eger hun mêrin lawê eşirê
 Werın bibının bı desto lepê
 Kê cınyaze kê vır dıde tavê
 Ez Qeremanım, ez bavê Memê
 Ez tu kesi nakım tu xemê
 Şırqın kete pêz, pêz kire gurin
 Qıranê qıran hevdu qelıbin
 Ū bır-bırı bu, bu hezar tişi
 Gullê bêrdengê çawa tiremar
 Defa sing xıstın, pilva dane der
 Xuna sor kışya wek çemê ferat
 Te go çiyêê Cud hılşya, jorda hat
 Pıšta Qereman ketıbu zınêr

Aşlan hırlaması gibi inliyordu
 Boz bir teke ile bodur bir köpek
 Çobanı sesiz, sedasız yalıyorlardı
 Ve çoban aşağı bakmak için davrandı
 Ama ağır başı kayaya düştü
 "Ah Memê, Memê" diye ah çekti
 Ve sesi kesildi, o an ölmüştü
 Bahar bulutlarından boşanan dolular gibi
 Tüfek kurşunları yere saplandı
 Koyunların sesi yardım istedi
 Dünya ahu zara büründü
 Köyün yiğitleriydi, yere serilen
 Tüfeklerini soygunculara yöneltmişlerdi
 Haykırdılar, "Ateş edin, ha Ateş edin"
 Haykırdılar, "Vurun, ha Vurun"
 Babasının yüreğinin ateşine vurun
 Erkekliğin namı hangi günedir
 Yiğitlik para pulla satın alınmaz...
 Yiğitlerin yiğidinin sözcüsü gibi
 Kuyunun yanında bir kabile binici göründü
 Başlarını yeşellere yaslamış
 Dağa yönelip, sürüp gitiler
 Köyden feryat eder gibi çıktılar
 Kaçaklar koyunları bırakıp, dereye kaçtılar
 Ve kara dumanlar üstüne sindi
 Atlılar gidip uçaştılar Qeremanın naaşına
 Yere atlayıp naaşı aldılar
 Çeşmeye götürüp yüzünü yıkadılar
 Hayflanarak etrafını sardalar
 Sonra ölüyü ata yüklediler
 Ve ağır, ağır köye yollandılar
 İkisi önden gidip, dediler: "Viran olasınız"
 Kölülülerin hepsi karşılamaya çıktı
 Dost topluluğu ve çifte bacı
 Kurt uluması gibi birlikte ağlıyorlardı
 Weta kadın yüzünü, gözünü tırmaladı
 Al suratını sürülmüş tarlaya döndürdü
 Küçük Memê amcasının kucagında
 Mahsun bakıyordu babasının naaşına
 Qero'nun naaşını yüklüğün önüne koydular

Nalin dihatê wek nırına şêr
 Nêriki kever û seki hemis
 Şivan dalastın bê deng û his
 Ê şivan da xwe binhêrelî jêr
 Lê serê giran kete ser zinêr
 Wî kire axên, "Ax Memê, Memê"
 Çawa teyroka ewrê biharê
 Gullê şexxana dahatne erdê
 Kalina pez bu dengê hewarê
 Te tirê dinya hat ber av-zarê
 Egitê gund bun ketibun erdê
 Devê şexxana dabune cerêê
 Dıkirin gazi, "Berdê, ha Berdê"
 Dıkirin gazi, "Lêxin ha Lêxin"
 Agirê kulê beyta bavêxin,
 Bo kijan rojê nav-dengê mêra
 Nav nakirî bî mal û zêra...
 Çawa qasidê mêrê felekê
 Qelfe syar derket devê çeleki
 Serî kutabun nav dêl û bijya
 Raste-rast da çiyê hevraz hilkışyan
 Wanji gund dajot çawa hewari
 Qaçaxa pez hişt, revire geli
 Ê dumana reş lî wan bu xêlî
 Syar çun gihîştın meytê Qereman
 Benzdane erdê meyt erdê hildan
 Anin ber kaniê ser çav lî şuştın
 "Brao" kırım, dorê runıştın
 Paşê meyt hildan avitne ser zin
 Ê hêdi-hêdi berbi gund anîm
 Dudu pêşyê çun, gotin: "Hey wêran"
 Gurd û gunditi hatine pêşya wan
 Koma omida û cote xwişka
 Notilî gura hevra dizukyan
 Weta jin ser çavê xwe ani xarê
 Suretê sor kırım şepê kotanê
 Lê Memê tîfal hemêza apê
 Melul dinhêri cinyazê bavê
 Cinyazê Qero danin ber stêr

-3-

Kadın erkek etrafı aldılar
 Göğsünün üstüne sarığın koydular
 Ve ona yanık Kürt ağıtı yaktılar
 Saç örgülerini kopardı yakınları kadınlar
 Ve kara bağladı kızlar, kadınlar
 Ağlayıp sızlayarak, ağıt yaktılar
 Kara bağlayıp, kara gezdiler
 Çevre köylerden yardıma geldiler
 Akça bir ihtiyar dedi: " Yazgıdır,yazgı"
 Ve sigarasından bir nefes aldı
 Dedi: " Senin yiğitliğine yüz kere kör olam
 Bu kötülüğü, bu alçaklığı
 Acep hangi eli çekilmiş seni öldürdü
 Yazık gençliğine toprak olacak
 Devran bozulmuş,nerde doğruluk?
 Dilerim kararıp kuruyasın sen kötü zaman
 Bu kadar acı,bu denli dertler
 Yeter dostum,bundan fazlası yoktur
 Onlar öldürüldü, aşiret aslansız kaldı
 Mürid-şeyh dedi: Allahtan etme kendini
 Tüm bunlar hak allahtandır
 Nemrutluk dünyada şimdi egemen
 Onun için ateş yağıyor gökten
 Bağlı kalmış doğu, ters dönmüş taşlar,
 Akşama kadar ağızlar küfür dolu olursa
 -Başlarına nasıl kaza gelmesin
 Binde birini kurbana vermiyor
 Hani hiç gördünmü eskisi gibi
 Ki her evden sıcak ekmekler çıksın
 Qero konusuna gelince dostum,
 Tanrım yazgısını öyle buyurmuş
 Şimdi sabahaca ne olacağını biliyormusun?
 Neler olacak, başına nele gelecek
 -Ben onu iyi biliyorum şeyh, öyle söyleme
 Obada soygun ve öldürme dert olmuş
 Kulların durumu zor, kulların durumu ağır
 Kapanmaz yara, tükenmez dertler
 Yine obada düşman oldular
 İyi biliyorsunki şeyhim bunlar kabile

Dorê runıştın, hım jan, hım mêr
 Danine ser dıl koloz, apıncı
 û hêja kırım şına Kurmancı
 Guli jê kırım, omıd kineza
 û reş grêdan jına û kiza
 Kırına şın, giri xwera nivatın
 Kotel grêdan, kotel gerandın
 Jı gundêdorê hewari hatın
 Kaleki ru-reman go:"Yaziye yazi"
 û hılpek da mıştıka şêrazi
 Go: "Sed korayılı ser te mêri
 Gelo ke tera kır necamêri
 Kır ev nepaki, ev bayisi
 Gelo ke bu tu kuştı destkisi
 Xeyfa canya te wê bibe xêli
 Zeman xırab bu kanê xelali?
 Belki reş-heşbi zemanê kavil
 Haqas jitalan, hakas ji derê û kul
 Bese pısmamo, idi naê gotın
 Eşir ma bê şêr ew hatine kuştın
 Mırid-şêx gotê:"Xwe xudê neke"
 Ew hemu destê rebê meyi heqe
 Nemruti niha lı dinê bere
 Lema ew ağır jorda dibare
 Bende buye mışruk, kevri qulibe,
 Heta êvarê devi kifribe?
 Dibêji qezya neê serê wana
 Hezari yeki nade qurbana
 Kanê te ditye minani berê
 ku jı her mala nanê germ derê?
 Herkê tu derheqa qaroda bêji,
 Rebê mın usa lı e'ni nivısi
 Niha çı zani hetani sibê
 Çı bıxewame, çı serê tebê
 - Ez wê rınd zanım, şêx, usa nebêj
 talan û kuştın êlêda bune êş,
 Ya evda zor, ya evda giran
 Kula şêş feraş, derdê bê derman
 Disa êlêda hev bune dijman
 Şêx tu rınd zani eva qelibın

Obada yine erkekler ölecek
 Qeronun kanı yerde kalmayacak
 Benim bu sözüm şaka değildir
 Bir adam yine öcünü aldı
 Yedisini öldürüp koyunlarında vermedi
 Yaşlılar, etkinler, toplanıp konuştular
 Bir birleriyle oturup söylediler
 Etekleri hasa sırmalı
 Çuhadan çerkezileri has ve gösterişli
 Ve o kadar kibar, o kadar canlı
 Kürt aşiretlerine süs oluyorlardı
 Biri odaya girerek dedi" Değerli toplum
 "Dışarı buyurun cenaze kalktı."
 Qeronun cenazesini götürüp gömdüler
 Mezarıda büyük bir ağıt yaptılar
 Köylüler, komşular yardıma geldiler
 Kardeş ve yakınlara baş sağlığı dilediler
 Kaç zaman sonra hayrını hayratını verdiler
 Yalnızca yakınları yasta kaldılar
 {}

Dul weta kadın söylenip durdu
 Giysilerini bırakıp karalar giydi
 Tek avunusu küçük Memâydi
 O hem ana hem baba oldu
 Ve ant içti Wetê, evden çıkmayacaktı
 Memâydi öksüz ve boynu bükük bırakmayacaktı
 Bir çok erkek Wetêye göz koydu
 Bir çok erkek ona gönül bağladı
 Ve bir çoğu istetti güzel Wetêyi
 Gidip onların gelini olsun
 Gençliğini, canlılığını Memâydi adadı
 Ki tanrı ona lütufta bulunsun
 Konmadı üzerine, hiç bir ayıp, leke, utanma
 Oba ve aşiret onunla övündü
 {}

Ve günler kavuşup ay ve yıl oldu
 Memê büyüdü, civan bir delikanlı oldu
 Hiç bir delikanlı Memênin kolunu bükemiyordu
 Hiç bir yiğit Memênin önünde duramıyordu

Şlêda disa mêrê bên kuştin
 Xwe heyfa Qero erdê namine
 Eva giliki mesqere nine
 Meriki disa heyfa xwe hilda
 Heft mê ji wan kuşt û pez ji neda
 Hevdu top bun giregir û kal
 Xwera dikirin qise, gale-gal
 Dor kolozê wan şerê hemudi
 Çux-çerkezîê wan xas û yaudi
 Ê disa maqul û disa cindi
 Dibunexemla eşira Kurdi
 Yek hate ode go:"Cimeta giran
 Keremkin dervax meyt idi hildan
 Cinyaze Qero birin heq kirin
 Şineke giran ser mexber danin
 Hewariê hati gundiya, cinara
 Serxwaşi dane pismam û bira
 Çendeki şunda xêr-xêraê lê dan
 Kinêz û omd tenê hezni man
 {}

Weta bi xwera hey bilan û got
 Xemla xwe dani ma reş û maşot
 Memê tifal bu tek bine wê
 Ew bu kewani û ew bu malxwê
 Ê Wetê sond xwar derneê ji mal
 Memê nahêle sêwî û stuxar
 Çendik-çend mêra dilê wan ketê
 Ê çiqasa xwest Weta xezêli
 Here û wanre bibe bermali
 Teri-canya xwe wê da ser Memê
 Ku xwedê jêre bike keremê
 Nehate ser wê tu leke, eyb,e'ar
 Êl û eşirê serê wê sond xwar
 {}

Ê derbazbun roj, hatin meh û sal
 Memê mezin bu, bu xorteki tilal
 T'u xorta mîlê Memê daneni
 T'uegit pêsya Memê neseni

Her bir ana ona imrendi
 Hangi gelinde konuk kalsaydı
 Gelini kocasından boşandırırda
 Hangi kızki, o isteseydi
 Onu iki ellen yakalarlardı
 Ama kibar Memê hiçbirini sevmedi
 Yalnızca Eyšê idi gönlünü çalan
 O nebat şekeri sevgisiyle
 Yalnızca Eyšê idi obanın güzeli
 Ki Memenin yüreğini sac kebabına çevirdi
 Yalnızca Eyšê idi dilberlerin içinde
 Memêyi kendine bağlayıp bırakmayan

{ }

Bir gün ihtiyar anası Memêyi çağırdı
 Dedi:"Gözüm aydın" dedi:"Çok şükür"
 Şimdi senin düğün, dernek zamanın
 Gel ihtiyar ananın gönlünü sevinç doldur
 Memê utanarak başını eğdi
 Acep anasına ne demeliydi
 Dili ağırlaşp dönmedi
 Buğulandı, sisle dumanla doldu gözleri
 Derinden derine kaynayıp geldi
 Bir ses geliyordu, ta derinden
 "Ğer ğelmışse evlilik zamanım
 Sen iyi niyetle izin vermişsen
 Ben çoktan görmüşüm bunun rüyasını
 Bana amca kızı olmuş düvaklı Eyšê
 Kızlar bana haramdır, ondan gayrısı
 Babasının soyu çok iyi bir soğ
 Bu konuda hiç kuşkun olmasın
 İhtiyar ana koşup koşuşturdu
 Kendini amca çocuklarına yetiştirdi
 Dedi:"Kalkın ey amca çocukları,
 Gayretkêşler, aslanlar
 Her zaman çok güç günler,
 Siz yiğitçesine durmuşsunuz.
 Doğrudur bizler yoksuluz,
 Ama onurlu ve namusluyuz,
 Bir işe el attık,
 Topluluğunuz çok elverişlidir.

Her dayikekê xazi pê ani
 Kijan buke ew bibuya mēvan
 Wê buke bı xwe wê mēr bıda berdan
 Kijan qıza ku ewi bıxwesta,
 Ewê ew bıgırta bı herdu desta
 Lê Memê kubar tu qız neheband
 Tenê Eyšê bu dilê Memê hilgavt
 Bı huba xweye şekire nebat
 Tenê Eyšê bu bedewa êlê
 Ku dilê Memê kır kızka sêlê
 Tenê Eyšê bu nava zeryêda
 Ku Memê heband û ew berneda

{ }

Rokê piredê gazi Memê kır
 Go:"çave mın ron"go"şıkır, şıkır
 Niha wextê te def û dawetê,
 Were tu şake dilê piredê
 Memê berjır kır seri jı şermê
 Gelo çı bide ew vır caba dê
 Zıman giran bu notli beraş
 Bu mij û duman ber çavê wiye qaş
 Te tirê jı geleki zefi kur
 Dengek te, va dengeki zef kur
 -Herge mın hatye wexta zewacê
 Te destur daye bı nêta qenciê
 Mın hela zuva diye xevna şevê
 Mınra buye dotmam kaw têli Eyšê
 Qız mın xera mın tenê xênci wê
 Eslê bavê wê esleki pır çê
 Tu qet jı wê neke fıkarê
 Piredê kır vır lezand
 Xwe bımamara gıhand,
 Go:"Rabın, geli pısmanno,
 Xiretkesno, şêrano,
 Hertım rojêd pır giran,
 Hun sekinine mina mēran
 Raste eme kesibın,
 Lê xweyi namus-xiretin,
 Me dest daye işekê
 Komeka we zef pake.

Atlayın al atlarınıza
Eyšê'yi istemeye gidin
Hemen o saat, o dakika
Wetê'nin amca oğulları
Coşkulu ve sevinç dolu bir gönülle
Dünürlüğün yolunu tuttular
{ }

Eyšê'nin asabibabası Celil
Dünürlerle tartışmaya tutuştu
Önceleri bin dereden su getirdi
Ortaya bin bir neden sokuyordu
Fazla başlık için diretiyordu
Celi dünürlerin üstüne vardı
Ve daha yeni başlıktan söz açtı
Dedi:"Ey amca çocukları ve akrabalar,
Sizin ve muradın erişmesi için
Güzel ce sevimli kızım için
Az bir başlık isteyeceğim
Fazla uzatmak istemiyorum
Yirmibeş sağımlik koyun
İki çift alafıranga çizme
Bin dallı bir entarê
Koşumluk öküzle kapıma sürün
Ama ben otuz iyi entari vereceğim
Keten kofinin altında tunis başlık
Kuş tüyünden has yorgan-döşek
Deve tüyüyle kırmızı keçeyle birlikte
On çif t kars ve erivan kundurası
İki Muş altlığı, üç Van hırkası
Keten gömleği de hesaplamıyorum
Kutuyu, aynayı, sürme ve sabunu
Teli, duvağı, evdeki ufak tefeği
Amca,dağı, akrabalara armağan ediyorum"
-Sen sağ olasin Celil kardeş
Sen aynı aslan parçası gibi bir erkeksin
Senin ağırlamandan çok memnunuz
Ûn ve namusu tanrım versin
Doğrusu isteklerin çok ağır
Ama bizimde onurumuz var

Siyarbin hespê xweye şê,
Herne xwezginiê Eyşê
Xut wê deqê, sehetê
Kurap, pısmamê Wetê
Bı dileki eşq û şa
Ketine rênga xwezginiya
{ }

Celilê bavê Eyşêyi dilteng
Xwezginyara ketibu qal-ceng
Wi sifte dıkir hezar çem û çum
Davite ortê hezar pel û pum
Boy qelenê pır wi dıkir hıçum
Celil xwezgini kırine êrişê
Û teze wan xwest qelenê Eyşê
Got:"Geli pısmam û geli xarzya,
Boy xatire we û boy mıraza
Boş qıza xweye bedew û rındık
Ezê bixwezım qelenê hındık
İdi ez nakım tu gotın gılı
Bıstpênc peze sê-çar mexeli,
Du cot gizme alefırengi,
Enteriki algulistani
Tevi gaê nir bıkın der mali
Lê ezê bıdım si dêrê qenewız
Kofya kıtana bı kotka tunis,
Orxan-döşekê xase quştuki
Tevi kulavê sor teve tuki
Deh cot konderê Qersê û rewanê
Du delmê Muşê, sê xırkê Wanê,
Ez hesab nakım fino, kıtanê
Quti, neynikê, kıl û sabunê
Koç û têla, hur-murê malê
Pêşkêşê spâ, pısmam û xalê,"
-Bıra saxbi Celiê bıra
Tu eynsi mêri ewladê şêra
Em zef razine ji hurmeta te
Nav û namusê rebiê mın bıde
Raste , xwestina te geleki pıre
Lê meji heyê xwestın û hunure

Böyle dediler oturdukları yerden
Yeşil çuhali kalabalık düdürler.
Babasının buyruk ve kararıyla
Weta ana Eyšê'yi tezce eve getirdi
Obanın gençleri yerinden doğruldu
Altın yüzüğü burda parmağına taktılar
İpek yazmayı boynuna attılar
Sonra davet soffasına oturdular
Memê ve Eyšê'nin onaruna içtiler
Sabaha kadar yiyip içip eğlendiler
Pınar gibi, ırmak gibi şerbet aktı
Ve sabahı kurşun sesi gibi
Obada ses yayıldı
Ki güzel Eyšê'yi yiğit Memê'ye vermişler
Obanın vedünyanın örf ve adetine göre
Weta ana evden almaya gitti
Düğün derneği çabuklaştırmak için
Akrabalar başlığı elden verdiler
Ve daha bir yıl geçmeden
Şerbeti, düğünü birleştirdiler
Obaya, aşirete haber saldılar
Kf, hepsi Memê'nin düğününe gelsinler
Sabahleyin gün ışıdığıında
Neşeyle, şakayla, takılmalarla
Gürültü, bağıtı, çağırıtı ile
Gösterişle , iş ile
Hepsi evlerden çıktı
Atların sırtına atlayıp
Yıldırım gibi, yel gibi
Atlar yeri göğü bölüştü.
Böyle coşkulu, böyle sevinçli
Düğün alayı gelin evine gitti
Celil'in gözlerinden coşku ve sevgi akıyordu
Gür bıyıklarını çengel yapmıştı
Sağ tarafında kardeş ve kardeş çocukları
Sol tarafında Qazinin Filiti
Başı sırmalı kumaşla sarılı
Geniş odanın içinde, uzun sedirin yanında
Celil sofrayı kurmuştu
Büyük topluluk yerlerini aldılar

Ha kırine gazi lı serê jorin
Bire xwezginiê êgine çux şin
Bı qırar û femana bave
Weta dê Eyšê zu ani malê
Û ji ci rabun fêrizê êlê
Gustila zêrin var kırne tiliê
Şera hevırmış avitne stuê wê,
Paşê runıştin ser sıfra şayê
Vexwerin eşqi Memê û Eyšê
Kêf kırın, xwerin hetani sibê
Şebet dıkaşya mina çem kanyê
Û sibetirê mina gullê
Deng bela bu dı nav êlê
Ku Eyšê bedew dane şêr Memê
Bı erf-edetê êlê û dinê
Weta dê çu mal derxistinê
Bona zu bıkın dewat û şayê
Pısmama helan dest bı dest dâ
Û debaz nebabu hela hê salek
Dewat, şirneyi anin kırne yek
Topayi gerandin nav eşik-êlê,
Ku tamam bêne dewata Memê
Sibê tav, ku zeriği
Bı kêf, henek, laqırdi,
Qujin, qirin, qare-şar
Bı heytehol û bı kar,
Temam derketin ji mala
Panzdan ser pişta hespa,
Mina birusk û mina bê,
Hesp paravedıkin erşa û erdê.
Awa bı dil-eşq, awa dilremi
Dewatvaniçune mala xınemi.
Hub-eşq dibari ji çave Celil
Kırubu xeleq simêla helil
Lı milê rastê bira-bırazi
Lı milê çepê filitê Qazi
Seri pêçayi çalma awazi,
Rex sekuê dirij, nav oda fire
Celil kırıye texte û sıfre
Cimeta garan tê ci digre

Obanın ozanı yukarda türkü söylüyordu
 Sonra hoca nikahlarını kıydı
 Bu yüklü çeyizi ortaya çektiler
 Yere, halıların üstüne koydular
 Dört beş yaşlı adam birlikte sesleniyordu
 "Evin şen kalsın, sen alını açık olasin"
 Topluluk ancak bu odaya sığıyordu
 İşte kalkıp odadan çıkıyorlar
 Ama uzun ve dolgun bir delikanlı
 Çeyizin üstüne oturmuş onu vermiyor
 Kürt müşir elini cebine atıyor
 Parayı çıkarıp şöyle diyor:
 "Al bakalım sevgili dostum
 Bu para sana helal olsun"
 Eysê'nin kardeşide kapının önündeydi
 Şöyle diyor: Nerde düğün sorumlusu?
 Ve toybaşı mertçe
 Oraya çıkıp diyor: "Ha, işte burdayım"
 Al sana birkaç sarı altın
 Var git işine, azla sallanma"
 Duvaklı Eysê'yi evden çıkardılar
 Soylu ata bindirdiler
 Ünle, onurla eve yollandılar
 İki gün iki gece halay çekildi
 İki gün iki gece türkücüler söyledi
 Ve üçüncü gün düğün dağıldı
 Memê ile Eysê muratlarına erdi
 Weta ana yaşamından hoşnut kaldı
 Şimdi o, dertsiz ve tasasızdır,
 Güzel Eysê şimdi onun yanındadır

{ }

Ama yoksu lların çırası ne zaman yanmışki
 Ama ne zaman yüreklerinden dert eksik oldu?
 Haber davulu acılı bir biçimde gümledi
 Güçlükler yine Kürtlerin önüne dikildi
 Ve Türk padişahının buyruğu geldi
 Kürt gençlerini götürdüler, evler bozuldu
 Obanın ağası Eysê'ye çoktan göz koymuştu
 Onu kuma götürmeye niyeti vardı

Dengbêjê êlê jorê dikure
 Paşê melle nehikê dibire
 Va cihêzê pır kışandine ortê
 Didine serxaliçê erdê,
 Têv dikin qazivir çar-pênc ri spi
 "Malê te şênbe, tu serfinyazbi"
 Cimet ancax vê odê hiltê,
 Vane ra dibin jî odê dertên
 Lê xorteki bilind û gewde
 Ser cihêz rûdini, va cihêz nade
 Mişirê Kurd dest tavê cêvê
 Pera derdixê, wira ha divê
 " Hanê tu bigre pîşmamê delal
 Bira ew pere te bibe helal"
 Birê Eysê jî va ber deri
 Ha dike gazi: kanê dermalî?
 Ê serdewati merd-merdane
 Pêştê tê dibê: "Ha, ezi vame
 Han tera çend zêrê fındiqi
 Here şuxule xwe, zef xwe ba neki"
 Teli Eysê jî mal derxistın
 Lî ser hespê kihêl sıyarkırın,
 Bî nav namusi, berbî mal bîrın
 Du roj, du şeva govend digerya,
 Du roj du şevan dengbêj dikiryan
 Ê roja sısiya dawet belabu,
 Memê û Eysê mîraza şabun
 Weta dê razi ma jî feleqa xwe
 Weki niha ew bê derd û xeme,
 Weki kaw Eysê niha lî ceme

{ }

Lê kingê çira me'rima vê ket,
 Lê kingê derd û kul dilê wan derket?
 Defa hewarê zelulî qujya
 Zelulî disa ser Kurdada rîjya
 Ê hat fermana padşê Roma reş
 Xortê Kurda bîrın mal mane bê rewş
 Arê êlê zuva çav berdabu Eysê
 Wî nêt hebu wêya bibe ser hêwiê

O kötülük dolu ağanın buyruğuyla,
Görevliler Memê'yi evden çıkardılar
Wete kadının ciğer pasesi Memê'yi
Ulaşılmayan Irak şehirlere doğru götürdüler
Wetê hıçkırdı, ağlayıp sızladı
Ki şamsı yine ters dönmüştü...
"Burdan hayrını görmesin domuz ağa,
Ki murada ve iyi talihe engel oldu."

{ }

Memê yedi yıl Şam'da gurbetçi oldu
Wetê'nin gücü ve takatı eksildi
Perişan oldu ve belî büküldü
Eysê mum gibi eriyordu
Gül rengi sararıp soldu
Yaşamı ona zehir olmuştu
Etrafındaki kötüler ona yılan gibi olmuştu
Namertler baş kaldırmışlardı
Yakışıklı Memê için yüreği yanıyordu
Domuz, aşağılık ağa neler yapmadı
Ama o Eysê'den hiç yüz bulmadı.
Eysê memê'yi bekliyordu
Ondan gayrisini gözü görmüyordu
Sabahtan gece geç vakte kadar
Onun gözleri yolda, bekliyordu,
Her zaman Wetê anayı yola bakmaya yolluyordu
Ki o yoculardan sorup öğrensin.
Acaba o yolcular hangi kentten geliyorlar.
Gönülleri rahat, kentleri şen,
Yoksa yoksulluktanma yollara düşmüşler
Açları ve çocukları doyurmak için
Yada askerlermidir, uzaklardan geliyorlar
İzinli olarak evlerine dönüyorlar
Acaba hayırla bir habermi getiriyorlar
Ki esenlikle Memê'de gelecek
Ve çok sevinecek ihtiyar ana
Evi, kapısı sevince gömülecek
Eysê'nin talihli günleri işlidayacak...
Hangi yolcu ki yoldan geçerse

Bı fermana wi axê êlêyidecal,
Qewaza Memê derxistin jı mal,
Çar ferqa Wetê-Memê bermıraz
Berê wi dane welatê duri deraz
Wetê kır zukın, gırya û urya
Ku felekê wê disa çep gerya...
"Xêrê nebîne vır axê beraz,
Ku ne sebebe bext û mıraz

{ }

Hevt sala Memê Şamê bu-kurbetîê
Lî Wetê bıryan sehet û qewat
Çawa ma merum û pişt kete ber
Eysê dihelya notla mumê
Dêwê wêyi gul bu rengê qumê
Emir û jiyin lê bubun jer
Ne pakê dorê lê bubun wek mer
Seri hıldabun nemerê û qomsya,
Boy Memê tital wê wêdisya,
Beraz axê nepak, qe çı ma nekır,
Lê wi tu belgek Eysê venekır.
Eysê hiviya Memê xwe bu,
Mêrê mayin lê heram bun
Sibê zu heta dereng êvarê
Ewê dinıvat, çavê we lî rê,
Wê tim Weta dê dişandê qevê rê,
Ku ew ji rêwiya bike pırsyarê.
Gelo ew rêwi ki welati ten,
Dıl wan rehet, welatê wan şen
Yan bırçibunê derketineser rya
Bona xweykin hêsır û zara
Yanê eskerin ku tên jı ciê dur
Têne malê xwe bı izin û destur
yanê wan aniye cabeke xêrê
Ku silameti Memê ji wê bê
Û wê pır şabe dilê piredê
Mal û kapiyê wê şayê bikeve
Wê geş bışxule bext, roja Eysê...
Kıjan rêwiê ku derzbuna

Ana onlardan Memê'yi so ryordu
 Gurbetçi oğlu Memê'nin hatırı için
 Onları davet edip eve getiriyordu,
 İkramlarda bulunup yolculuyordu
 İyilik olup Memê'nin karşısına çıksın
 İki yolcu Wetê'ye konuk oldular
 Dedi:"Biz Şam kentine gideceğiz,
 Söyleyeceklerin varsa, Memê'ye iletêlim"
 Weta ana çörek ve helva yaptı
 Gidip evden Mahmut ve hocayı getirdi,
 Mektup yazdırıp dertlerini döktü,
 Birazcık keyiflendi
 Diyarbakır işi püsküllü eşarp getirdi
 İki destede alafıranga eşya bıraktı
 Getirip yolcu gencin önüne bıraktı
 Dedi:"Alın bu küçük armağanı,
 Siz ya yeni evli, yada nişanlısınız."
 Yemekten izzet ikramdan sonra
 İki yolcu genç kalkıp yola koyuldular
 Yönlerini Şama doğru verdiler,
 Ki Eysê'nin mektubunu Memê'ye ulaştırsınlar
 Yerlerine vardıkları gün
 Sözlerinde durarak Memê'ye gittiler,
 Eysê ve Wetê'nin mektubunu verdiler
 Dilber Eysê ve Wete ana
 Demişler Memê durkayıp gelsin.
 Yedi yıldan beri Memê ordadır
 Yeter orda olduğu, artık dönüp gelsin.
 Wetê hastadır, sağlıksız, keyifsiz,
 Eysê üzüntüden hiç gülmüyor.
 Köyde afa, kötüler ve düşmanlar,
 Kötü şeyler yapmak istiyorlar.
 Weta ana diyor:"Ben sağlıksızım.
 Korkuyorum Memê'yi görmeden öleyim.
 Durmayıp hemen evine gelsin,
 Gelip ihtiyar anasına kavuşsun..."
 Memê sevinçle mektubunu aldı
 Ve iki gencin gitmesine izin verdi
 Sevincinden kendisini tutamadı

Dê pırsa Memê dıkir jı wana
 Boy kurê xerib, boy xatirê Memê
 Ew teglif dıkir û tani malê,
 Bı ezet-qulix dıkare ser rê
 Bibe teseqet bê pêşya Memê.
 Du rêwi hatne mawnê Wetê
 Go:"Emê herne bajarê Şamê
 Temiê te hene, em bidne Memê?"
 Du rêwi
 Weta dê çêkir kade û hewle,
 Wê çu ani maleMehmud û melîe,
 Derd û kulara namek nıvisi,
 Haneke şayi dêma teyisi.
 Ani şera hemudiye rişi,
 Du destexanê ale fıringi
 Ani û dani ber xortê rêwi
 Go:"Hıldın evê pêşkêşa bıçuk,
 Hun dergistine, yanji xwedi buk."
 Pey nan-xwerinê, ezet-qulixê
 Herdu xortê rêwi rabunketne rê
 Berê xwe dane bajarê Şamê,
 Ku nama Eysê bıghinne Memê
 Hema roja ku xort ghiştın ci
 Çune bal Memê merxasi-cındi,
 Danêda nema Eysê û Wetê
 Eysê beşew û Weta dê
 Gotine bira Memê nesene bê.
 Eva heft sale, ku Memê wıre
 Bese ew bımine, bira bızwıre.
 Wetê nexweşe, bêsehet bêkêf,
 Eysê melule, ken naê ber dev.
 Gundda axêd êlê, nepak û komsî,
 Dıxwezın bıkın cernekisi.
 Weta dê digot:"Ez bê sehetim,
 Dıtırsım bımrım Memê nebinım
 Bira nesene zu bê mala xwe,
 Bê û bıghije pıredya xwe..."
 Memê bı şabunanema xwe hilda
 Ç destura herdu xorta da
 Jı hub-hızkırinê ewi xwe zeft nekır

Hemencecik paketin ağzını açtı.
Mektubun her harf-i, her kelimesi
Kılıç gibi, hançer gibi
Memê'nin ciğerini parçalıyordu.
Memê'nin yüreği dayanamadı
Yerinde donup kalmıştı
Yaşadığı sürece burda kalıp
Ve kölelik yapıp Türk devletine
Yaşamı boyunca gurbetçi kalmak
Eyšê'nin boyuna posuna sahip olmadan
Ya adına leke gelirse?
{ }

Memê böyle derin derin düşündü
Mektubu götürüp Osmanlı paşasının önüne koydu
Paşa Memê'ye izin verdi,
Ki o Eyšê ile Wetê'yi görmeye gitsin
Memê alacalı atı çekti
Sırtına Celali işi eyeri geçirdi,
Hermani kılıcını çapraz kuşandı
Etrani mızrağını üzeninin yanına yerleştirdi
Kısa altı-atarı boynuna geçirdi,
Güzel aşırımlarını haç gibi bağladı,
Ala atın dizginini bıraktı,
Ala at Memê'yi kartal gibi aldı,
Kısa kestirme yola girmişti,
Ve yüksek dağlardan ve ovalardan geçiyordu,
Derenin içindeki küçük köy
Çoktan derin uykuya geçmişti.
Yalnız arada bir köpek sesleri,
Nöbetçinin sesi geliyordu ortadan.
Memê atını çabucak avluya sürdü
Ve o anasının kapısına dikildi
Atından atlayarak yere indi,
Ki Eyšê ile Wetê'nin konuğu olsun.
Dedi: "Eyšê kalk gece uykusundan,
Kalk ve Memê'ye kapıyı aç..."
Eyšê duydu acep rüyamı,
Yoksa kabüsmüydü ona gülen,
İstiyorduki bu gece dek-dolapla,

Hahanga devê pakête vekir.
Her seferki û galiki nemê
Notila şura, notila kamê
Qet qeti dikir cegera Memê.
Dıl-dinê Memê ber hev neda
Ew bubu rısas û mabu cida
Heta xweşe ku ew vıra bisekin
Ûquyix bike bo Roma dijmin
Heta xweşe ku ew bibe xerib,
Lı bejn-bala Eyšê ew nebe sehib
Weki bê ser navê wê giliê minesib
{ }

Memê wa kur-dur fikiri
Neme bîr ber padşê Romê dani
Padşê da destura Memê,
Ku ew here ditina Eyšê û Wetê
Memê kışand şinboza xal-xali,
Dani ser piştê zinê celali,
Qıbrax girê da şurê Hemrani
Lı bek zengiya xıst rama Etrani
Avite stu şexşana kınık,
Xaçki girêda yaşırma rındık,
Gem û dizgina şinbozê berda,
Notla teyra şinbozê Memê hilda.
Ew ketibu rya keseye kurt,
Ûderbaz dibu jı çya û baniê bilind
Gundkê devê êrişa korê
Zuva ketibu xewa hingorê.
Tenê car-cara kelba lêdida,
Seba nobedar dahat nav gundda.
Memê hespê xwe ajot hewşê
Û ew sekini vîr ber kapiê dê,
Banzda jı hespê, peya bu erdê,
Weki bibe mêvanê Eyšê û Wetê.
Go: "Eyšê rabe jı xewa şevê,
Rabe û deri veke lı Memê..."
Eyšê ku bihist, wê tirê xewne,
Yane kumsiye lı wê dikene,
Dixweze işev bı dek-dolava,

Kendisine iftiralar yapsın
 Ve sabahleyin kalkıp köyde dolşsın
 Kötülerin lafı çok kirlidir.
 Ama bir kaç kez üst üste ses geldi.
 Gelen ses tanıdık birininkiydi.
 Gerçekten Memê'ydi gurbetten gelen,
 Eyšê yatağından fırladı
 Atladı ve hemencecik kapıyı açtı,
 Sevgilisini hemen kucakladı,
 Atı ahıra götürüp, bağladı, yerleştirdi.
 Koşup su getirdi, el ve ayaklarına döktü.
 Lavaş ekme ve koyun yoğurdu getirdi,
 Memê yoğurdu aceleyle yiyiyordu,
 Eyšê sevincinden ağlıyordu,
 Diyordu ki, sevgili Memê'den ayrı
 Evleri her zaman yaslıydı,
 Memê'nın derdinden ve sefil günlerinden,
 Weta ana şimdi kör olmuş.
 Büyük dertlerden ve ağanın zulmundan
 Wetê hasta yatakta yatıyor.
 Memê diyor:"Eyšê birinin oğlu geldiğindi
 Acaba insan anasına müjde vermezmi?
 Çabuk git anama söyle gelsin."
 Eyšê diyor: Benim sevgili Memê'm
 Ben o durumu iyi biliyorum
 Bu gün yedi gün yedi gecedir
 Ki ihtiyar anan gözlerini yummamış,
 O şimdi tatlı bir uykuya dalmış,
 Ben çağırıp getirmek istemiyorum
 Ona yarın müjdeleyeceğim,
 Diyeceğimki oğlun Memê gelmiş,
 Yüreği sevinçle dolsun
 Obamız muştulansın."
 Karı koca şakalaşıp, neşeleniyor,
 İkiisi birlikte tatlı bir uykuya dalıyor.

{ }

Sabaha karşıdır, gün ışıyor
 Wetê namaz kılmak için kalkıyor.
 Ahırın kapısını açtığında,

Bide ser pêşê buxdan û nava
 ↑ sibê here nav gundda bêje
 Gilyê nepaka xırav qırêje.
 Lê deng ser hevdu vır çend car bu.
 Deng ku dihat dengeki nas bu.
 Rasti Memêye hat ji qurbetiê
 Eyšê ji ci banzda ji ber hêbetê
 Banzda û zu zuka wê deri vekır,
 Delalê dilê xwe zu hemêzkır,
 Hesp bire tewlê, girêda cıkır,
 Banzda ew ani, dest û piê wi kır.
 Nanê loş ani qatixe miya,
 Memê zu qatix dida ber parya,
 Lê ji şabuna Eyšê dıgırıya,
 Dıgot, ku bêy Memê hızkırı,
 Mala wan timê şın bu û giri,
 Ji derdê Memê, ji rojê zelul,
 Weta dê niha ji çewa buye merum.
 Ji derdê giran, zulma axê êlê
 Wet bê sehete ketye nıvinê.
 Memê dibê:"Eyšê wexta ku kur tê
 Gelo merıw mızginiê nade piredê?
 Zu here bêje inkê, bira bê."
 Eyšê : "Memê minı delal
 Mın rınd zanibu ew gali, ew hal,
 İro heft roje û heft şev
 Ku piredaykê çev nedane hev,
 Ew niha ketye xeweke şirin,
 Ez naxwezım gazikmê, binım
 Ezê sibê mızginê bıdmê,
 Bêjım ku hatye kurê te Memê,
 Bira şayi bıkeve dilê wê,
 bira mızgini bıkeve êlê."
 Kêf û heneka dıkın mêr û jin,
 Bı xewa şirin herdu xewra dıçın.

{ }

İdi ber bange, kew ketye sibê
 Wetê radıbe dike nımêjê.
 Gava vedıke ew mêrê tewlê,

Orda duran atı görüyor.
 Diyor: "Misafir. tanrı misağiri,
 Ama konuk çıkıp geldiğinde,
 Eysê neden beni çağırıyor,
 Ki ben Memê'yi ondan sorayım?"
 Ve bu duruma çok sinirleniyor,
 Sabah namazını kılmaktan vaz geçiyor

Ve aceleyle odaya dönüyor,
 Bakıyor orda kimseler yok,
 O zaman yüreğine kuşku giriyor...
 Eysê'nin odasına doğru geliyor,
 Gözlerinin önünü duman kaplıyor
 Diyor: "Vay kahrolası soysuz karı,
 Namusu ayamlar altına aldı bu kahpe.
 Eysê, Eysê boynun kırılınsın,
 Altınlı kollarını kimin başının altına koydun?"
 Fetê o anda nerdeyse patlayacaktı
 Ve Memê'nin tabancasına el atıyor,
 Düşünceye dalıp, tasalanıyor
 Ve Wetê kendi kendine şöyle diyor:
 "Hayır taban canın sesi kötüdür,
 Olaki birisi bu sese gelsin,
 Memê'nin namusu kirlenir..."
 Yavaşça mikralğ alıyor,
 Başını Memê'nin göğsüne veriyor,
 Yine usulcacık kendi kendine söyleniyor
 "Allah kadınların gücünü kahr etsin,
 Bu dünyada işe yaramıyor..."
 Bu ke hançeri eline alıyor,
 Hançeri Memê'nin yüreğinin üzerine koyuyor
 Olanca tüm gücüyle
 Hançere abanıyor,
 Hançer Memê'nin yüreğini deliyor
 Ve Eysê uykudan uyanıyor,
 Diyor: "Ana bu Memê'dir, Memê...
 Gece yarısı Şam'dan Çıkıp gelmiş...
 Eysê kanları gördüğü zaman,
 Deliler gibi haykırmaya başlıyor...
 Diyor: "Wetê ana hayrını görmesin

Dina xwe dide şinbozek lî wê.
 Dibêje: "Mêvan, mêvanê xudê,
 Lê gava mêvan deri vedike bê,
 Eysê çima nede min cabê?"
 Ku ez lê bikim pırsyara Memê?"
 Ê virê zef radibe hêrse we,
 Ew idi nake nimêja sibe
 Êbaê bezê vedigere odê,
 Dina xwe didê kes tune lî wê,
 Wê demê şık dıkeve dilê dê...
 Ew tê aliyê herêma Eysê,
 Ber çavê wê dibe dumana mirine
 Divê: "Wey qeda bê eslê jinê,
 Namus dâ bin pê, vê forqê, elkê.
 Hey Eysê Eysê stuê te bişkê,
 Te zenda zer da ber serê ke ?"
 Wetê tê biteqe vê lezê, demê
 Ê dest davêje tebenca Memê,
 Dıke mitalê û dıke xemê
 Ê ber xweda Wetê wa dibê:
 "Na, xırabe dengê tebençê;
 Dıbe ku merık vir ser meda bê,
 Wê pêpesbe namusa Memê..."
 Ew hêdika dest davê rimê,
 Serê wê dide ser singe Memê,
 Dısa hêdika ber xweda dibê:
 "Xudê xırabke keweta jinê,
 Weki kêr naê bona vê dinê..."
 Wetê destê xwe davê soraniê,
 Soraniê dide ser dilê Memê,
 Heta heye him û zora wê
 Ew xwe davêje ser vê soraniê,
 Sorani qul dıke dilê Memê...
 Ê hişyar dıbe Eysê jî kewê,
 Divê daê eva Memêye, Memê...
 Şev nivê şevê hatye jî Şamê..."
 Gava ku Eysê xwinê dibine,
 Minani dina dıke qırine...
 Divê: "Weta dê xêfê nebine

Yazgımızı Mem û Zin'inki gibi yaptı...

Wetê sen hiç bir zaman ummayasın,

Sen Memê'nin a zrailên'sin"

Memê'ye can alıcı, azrail oluyorsun

Ve gelinlik Eyšê'yi sefil bırakıyorsun.

Gözün kör olsun, bir şey görmeyesin,

Ellerin çekilip tutmasın,

Dilin tutulsun,

Ayağın sakatlınsın..."

Wetê diyor:

"Eyšê'm, bir tanem,

Ne söylesen azdır benim için, desenki:

Allah gözlerini kör etsin,

Dilini tutsun,

Hiç bir zaman hayrını görmeyesin...

Dê:-Wetê, peberik, bunak

Dê:- seni vadilerin ayısı,

Sen dağ başlarının kurdu olasın,

Sen çöllerin domuzu olasın,

Bütün bunlar benim için azdır..."

Sonra Wetê Memê'nin başucuna oturup,

Dertlileri ana ağıtına katıyor...

"memê'm Eyšê'ye konuk geldi,

Belki anasının eli kırılınsın,

Oğlu Memê'yi öldürmüş...

Anan dağlara kurt olsun oğul...

Memê'nin tazısının adı Çubar'dır,

Diyar diyar dolaşmış,

Felek bana yar olmuyor,..

Anan bu dünyada kalmıyor oğul...

Şamın yolu bostanlıktır,

Memê ala atın binicisidir,

Memê, oğul ananın yüzü neden böyle karadır?

Anan vadilerin ayısı olsun,oğul...

Memê'nin tazısının adı Çile'dir,

Avcı grupları gidip geliyor,

Memê'nin öldürülmesi anasının eliyle oldu..

Anan dağlara kurt olsun, oğul...

Yezîya me kirye ya Mem û Zine... --

Wetê tu tu car wê nebini,

Tu bona Memê va ruhistini?

Memêra dibi edu, ezrahil

û Eyšê bukin dihêli sêfil?

Çave te korbe, tışteki nebini,

Destê te şıl û şeêbe,

Zimanê te lalbe,

Lingê te topalbe..."

Wetê dibê:

"Eyšê mın, delala mın,

Hındike weki tu mınra bêji:

Xudê çavê te korkırê,

Zimanê te lalkırê,

Te tu cara xêr neditê...

Bêje:-Wetê,mırdar, keftarê,

Bêje:-Tu bibi hırça gelyanê

Bıra tu bibi gura serê çya,

Bıra tu bibi beraza çola,

Hela ew tamam mınra hındike..."

Paşê Wetê rudini ber serê Memê,

Derdara dike şina kuştına dê...

"Memê mın hat mêvanê EYŞê,

Belki bışkê destê dê,

Kuştyê kurê xwe Memê...

Dayka te gura çyabe, lawo...

Navê te jya Memê mın Çubare,

Wê geryaye war bı ware,

Felek mınra buye neyare...

Dayka te dinê nemine, lao...

Rênge şamê bı zebeşe,

Memê syarê şinboza serxweşe,

Memê lao, dya te çima wa rureşe?

Dayka te hırça gelyabe, lao...

Navê te jya Memê mın çilêye,

Selefê nêçirvana diçe, têye,

Kuştına Memê destê dêye...

Dayka te gura çyabe lao...

Kimse yok ki yardıma gelsin
 Elimden bu hançeri alsın,
 Memê'min ahını dünyada komasın...
 Anan dünyada sağ kalmasın oğul...
 Memê'min evi yol üstündedir,
 Memê'm Şam'dan geliyor,
 Öldürülmesi anasının eliyle oldu...
 Weta ana burda kudurmuş bir kurt gibi
 Kendisinde can, takat bırakmıyor,
 Delirip evden kaçıyor,
 Haykırıyor dağlarda ve ovalarda
 Kendini bir kayadan aşağıya atıyor,
 Param parça olup ölüyor,
 Leşini ayıllar, kurtlar ve tilkiler yiyor..
 İpek gerdanlı güzel Eyšê
 Kendini keskin hançerin üzerine atıyor,
 Kî Memê'den sonra dünyada kalmasın,
 Kî dünyadan neşe almasın,
 Kî o soğuk toprağın içinde,
 Yalnızca kalsın Memê'nin yanı başında...

Yedi gün yedi gece obada yas tutuldu,
 Kürt aşiretleri toplandılar,
 Her bir obadan yardımcı geldiler,
 Kara gezdirdiler, "Hey viran" dediler,
 Pınar gibi gözyaşı akıttılar,
 Memê ile Eyšê'yi koyun koyuna koydular
 Ve sekizinci gün iki cenazeyide kaldırdılar
 Mezarlarına kümbet yaptılar.
 Ve zaman geçti, devir geçti,
 Bu olay söylenti ve öykü oldu.

Kesek tune bê vê hewarê
 Destê min bigre vê xençerê,
 Paşi Memê min nehêle dinê...
 Dayka te sax nemîç lao...

Mala Memê mindevê rêye,
 Memeê min jî Şamê taye,
 Kuştina wi destê dêye...

Weta dê vîr dibe gura har,
 Xweda nahêle ne emir, ne hal,
 Din dibe û direve jî mal,
 Lî çya û baniya dîke qare-qar
 Ê qeyakêda xwe davêje xar,
 Hur-huri dibe, dibe hezar ci,
 Goştê wê duxun hîrç, gur û rovi...

Eyšê bedewe gerden hevîrmîş
 Xwe davê ser soraniya tuj,
 Ku paşi Memê nemine dinê,
 Ku ber şayike dinê runenê,
 Ku ew hetani ax-berê sarda,
 Bîmine tenê bera Memêda...

{ }

Heft roj, heft şeva êlêda bu şin,
 Êl û eşirêKurda dîcivîn,
 Jî her êlkê hewari hatin,
 Kotal gerandin, "Hey wêran" gotin,
 Hêsir barandin, wek kani û cew,
 Memê û Eyšê kirne paşla hev
 Ê roja heştê her cînyaz hildan,
 Kumeyt çêkîrîn ser mêzêlê wan.
 Ê wext buhuri, dewran buhuri,
 Ew qewmandin bu çirok û gîlî.

XELİLÊ ÇAÇAN MURADOV

MEMÊ Û EYŞÊ

TEVKARİ